

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3216/2015. (XI. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsön-szerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 3. §-a, 4. §-a és 5. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsön-szerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.) 3–5. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtettek szerint a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény M) cikkét, az R) cikk (1) és (2) bekezdését, a T) cikk (3) bekezdését, valamint az V. cikkében, illetve a XX. cikk (1) bekezdésében biztosított jogát. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének lényege, hogy a jogalkotó nem lépett fel kellő mértékben a pénzügyi intézmények – általa kifejtett – jogsértő magatartásával szemben.
- [2] Az Alkotmánybíróság főtítkára az Abtv. 55. § (3) bekezdése alapján hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel alkotmányjogi panasz – alapjogsérelmét alátámasztó indokolás hiánya miatt – nem tartalmazott határozott kérelmet. Az indítványozó a főtítkári tájékoztatást követően alkotmányjogi panaszát fenntartotta, illetve kiegészítette.

- [3] Az indítványozó a későbbiekben alkotmányjogi panaszát ismételten kiegészítette. Újabb beadványában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott, ugyanakkor utalt a C cikk (1) bekezdésére, az 1. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjára, a 25. cikk (1) bekezdésére, a (2) bekezdés *a*)–*d*) pontjaira, továbbá a (3) bekezdésére is. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az Elszámolási tv. 3. § (1) bekezdése és a 4. § (1) bekezdése túlfizetésnek minősíti a – a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) szerint – semmis árfolyamrés, illetve a szintén semmis egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések alkalmazása miatt a pénzügyi intézmény javára fizetett összeget. Sérelmezi, hogy az 5. § (3) bekezdése értelmében a túlfizetésnek minősített összeget a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Az indítványozó szerint e jogalkotói megoldás korlátozza az adósok jogos pénzvagyona feletti rendelkezési jogát. Kifejti, hogy a jogalkotó az Alaptörvény XXII. cikk (1) bekezdését megsértve járt el, mikor túlfizetésnek minősítette a pénzügyi intézmények által a Tv. szerint semmis kikötések alapján felszámított összegeket. Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével, az 1. cikk (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjával, valamint a 25. cikkével összefüggésben előadja, hogy a jogalkotónak lehetősége lett volna a probléma teljes körű rendezésére.
- [4] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [5] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz formai kritériumoknak való megfelelését vizsgálta. E körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §-a], illetve, hogy tartalmaz-e határozott kérelmet [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].
- [6] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében – az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti – alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznolcva napon belül kell írásban benyújtani.
- [7] A támadott jogszabályi rendelkezések – az alábbiak kivételével – 2014. november 1-jén léptek hatályba. Az Elszámolási tv. 4. § (4) bekezdését, továbbá az 5. § (2), (3), (8) és (9) bekezdéseit módosította a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló

– már nem hatályos – 2014. évi LXXVIII. törvény. A módosított rendelkezések 2014. december 6-án léptek hatályba. A csatolt iratok alapján az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2015. április 9-én, az előbbiekhöz képest határidőben terjesztette elő.

- [8] Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó beadványai – az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlásai felhívása ellenére – csak részben felel meg Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak. Az indítványozó beadványaiban megjelölte azt a törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejezetten kérte konkrét jogszabályi rendelkezések megsemmisítését, továbbá hivatkozott az Alaptörvény megsértett rendelkezéseire. Az indítványozó ugyanakkor nem terjesztett elő alkotmányjogilag értékelhető, jogsérelmét alátámasztó indokolást az Elszámolási Tv. 3. § (2)–(3) bekezdései, a 4. § (2)–(6) bekezdései, az 5. § (1), (2), továbbá a (4)–(9) bekezdései vonatkozásában, illetve az Alaptörvény C cikk (1) bekezdésének, az M cikkének, az R cikk (1) és (2) bekezdésének, a T cikk (3) bekezdésének, az V cikkének, a XX. cikk (1) bekezdésének, a XXII. cikk (1) bekezdésének, az 1. cikk (2) bekezdés *a* és *b* pontjának, a 25. cikk (1) bekezdésének, a (2) bekezdés *a*)–*d*) pontjainak, továbbá a (3) bekezdésének sérelmével összefüggésben. Az Alkotmánybíróság számos esetben, többek között a 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212] pontjában rámutatott, hogy: „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség”.
- [9] Az Alkotmánybíróság továbbá megjegyzi a következőket. Az alkotmányjogi panasz jogintézményének célja valamely, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének orvoslása. Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben is, hogy alkotmányjogi panaszt – bizonyos kivételekkel – csak valamely Alaptörvényben biztosított jog megsértése esetén lehet előterjeszteni. Az Alkotmánybíróság például a 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) Indokolás [89] pontjában elvi élel kimondta, hogy: „mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el”. Az indítványozó mind eredeti, mind újabb beadványaiban hangsúlyosan hivatkozott az Alaptörvény C cikk (1) bekezdésének, az M cikkének, az R cikk (1) és (2) bekezdéseinek, a T cikk (3) bekezdésének, az 1 cikk (2) bekezdés *a* és *b* pontjának, a 25. cikk (1) bekezdésének, a (2) bekezdés *a*)–*d*) pontjainak, továbbá a (3) bekezdésének sérelmére, azonban ezen

– az Alaptörvény Alapvetés, illetve az Állam című részeiben található – rendelkezések nem tekinthetők az Alaptörvényben biztosított jognak, így azokra alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozónak nincs lehetősége.

- [10] 2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó kérelme – az előzőekre tekintettel immáron csak az Elszámolási tv. 3. § (1) bekezdése, a 4. § (1) bekezdése, az 5. § (3) bekezdése, illetve az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a tartalmi követelményeknek megfelel-e.
- [11] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasz előterjesztése akkor van lehetőség, ha alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [12] Az Alkotmánybíróság tehát az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz esetén tartalmi szempontból azt ellenőrizte, hogy az indítványozó az alaptörvény-ellenes jogszabály hatályosulása folytán közvetlenül érintett-e, jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e, illetve hogy olyan alaptörvényi rendelkezés sérelmére hivatkozott-e, amely a saját, az Alaptörvényben biztosított jogának tekinthető.
- [13] Az érintettség tekintetében figyelembe kell venni, hogy „[a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától. [Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (régí Abtv.) 20. § (2) bekezdés]” {3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az indítványozó – mint deviza alapú kölcsönszerződés adóstársa – személyes érintettsége a becsatolt dokumentumok alapján megállapítható.
- [14] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz feltétele az is, hogy az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezések által előidézett jogsérelem bírói jogalkalmazás nélkül közvetlenül, azok alkalmazása, vagy hatályosulása folytán következzen be. Az Elszámolási tv. 3. § (1) bekezdése, a 4. § (1) bekezdése, valamint az 5. § (3) bekezdése megállapíthatóan közvetlenül, jogalkalmazói aktus közbejötté nélkül hatályosult az indítványozó tekintetében.

- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság végezetül azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában előterjesztettek – az Abtv. 29. §-ára figyelemmel – felvetnek-e alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [16] A támadott rendelkezések meghatározzák, hogy a Tv. 3. § (1) bekezdése, illetve a 4. § (2) bekezdése szerint semmis szerződési feltételek alkalmazása miatt folyósított pénzösszegnek az Elszámolási tv.-ben meghatározott módon történt átszámítását követően fennmaradó részét túlfizetesként kell elszámolni a fogyasztó javára. A tényleges elszámolás módjáról az Elszámolási tv. 5. § (3) bekezdése rendelkezik, amely szerint a túlfizetést a polgári jog általános szabályainak (Ptk. 6:46. §, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló – már nem hatályos – 1959. évi IV. törvény 293. §) megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni.
- [17] Az Elszámolási tv. 5. § (3) bekezdésének alkotmányosságát – a visszaható hatályú jogalkotás tilalmára hivatkozás miatt – már vizsgálta az Alkotmánybíróság. Az Abh. Indokolás [117] pontjában kifejtette, hogy „[a]z Elszámolási Tv. támadott szabályai technikai jellegű rendelkezések, arról szólnak, hogy a pénzügyi intézmény és a fogyasztók közötti pénzmozgások milyen módon kerüljenek elszámolásra. Az a tény, hogy a jogalkotó egy, az általános szabálytól eltérő rendelkezéssel egy speciális, de egyébként a jogrendszerben nem eleve ismeretlen megoldást alkalmaz, nem teszi azt alaptörvény-ellenessé. A fogyasztó által megfizetett összeg minősítésének meghatározása, jelen esetben annak megváltoztatása nem minősül visszaható hatályú jogalkotásnak, ugyanis nem teszi a jogviszonyban szereplő egyik fél helyzetét sem terhesebbé. Ugyanakkor egy amúgy is bonyolult és összetett jogviszony megoldása amiatt, hogy a jogalkotó egyes részletszabályokban változtatásokat hajtott végre, önmagában még nem válik alaptörvény-ellenessé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.”
- [18] Az Elszámolási tv. támadott rendelkezései – mint ahogyan arra az Abh. Indokolás [117] pontja az 5. § (3) bekezdésével összefüggésben rámutatott – technikai jellegű szabályok. Azok célja a fogyasztó és a pénzügyi intézmény közötti – a Tv. szerinti semmis szerződéses feltételek alkalmazása okán történő – elszámolás módjának meghatározása. A jogalkotó az Elszámolási tv.-nyel az érintettek, így az indítványozó érdekében határozta meg azokat a konkrét előírásokat, amelyeket a pénzügyi intézmények alkalmazni kötelesek éppen annak érdekében, hogy a fogyasztók jogos igényeiket érvényesíteni tudják. Az túlfizetésnek minősített pénzösszeg ugyanis vitathatatlanul a jogosult – így az indítványozó – tulajdonát képezi. Az Elszámolási tv. ugyanakkor ennek visszatérítését technikai jelleggel, egy még fennálló szerződés rendezése céljából szabályozza

a polgári jog általános szabályainak megfelelően. Az indítványozó által felhozott érvek mindezek miatt nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.

[19] 3. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasza egyrészt nem felel meg – az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem hiánya miatt – az Abtv.-ben előírt formai feltételeknek, illetve nem vet fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, ezért annak befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 27.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/990/2015.

